

використовуючи інформаційні ресурси для визначення найефективнішого розміщення фінансових ресурсів.

Отримані результати на основі семантичного аналізу надали змогу уточнити категорію «інвестиційна діяльність комерційного банку» та зробити висновок, що інвестиційна діяльність комерційних банків потребує системного підходу щодо систематизації та класифікації категорійного апарату. Оскільки визначення категорії «інвестиційна діяльність комерційного банку» є тільки основою для подальшої розробки та еволюції пов'язаних категорій, які визначають не тільки межі такої діяльності, а й окреслюють інструменти та методи здійснення, суб'єкти та об'єкти, терміни та умови інвестиційної діяльності комерційних банків.

Банківська система потребує в якісно новій моделі залучення інвестицій до національної економіки з боку комерційних банків, оскільки неможливо уявити економічне зростання без підтримки банків, які виступають інвесторами та кредиторами підприємств, фізичних та юридичних осіб.

Дослідження вітчизняних та іноземних науковців свідчить про невід'ємну важливість та необхідність достатньо досконалого законодавчого та методичного апарату для розвитку сприятливого інвестиційного клімату для комерційних банків. Саме ці аспекти дозволять банкам передбачити та подолати кризові явища на національному та міжнародному рівнях.

Література

1. Кльоба Л. Г. Система управління банківською інвестиційною діяльністю / Л. Г. Кльоба // Збірник наук.праць Українського державного лісотехнічного університету. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2007. – Вип.17.7. – С.190-197.
2. Паласевич М.Б. Оптимізація податкового стимулювання банківської інвестиційної діяльності / М.Б.Паласевич // Економічний простір. – 2006. – № 16. – С. 398-403.
3. Попіна І.С. Типологізація та класифікація банківських інвестицій / І.С.Попіна // Науковий збірник НЛТУ України. –Львів, 2008.- № 18.5. – С. 182-192.
4. Вовчак О.Д. Інвестування : навч. посіб. / О.Д. Вовчак. – Львів : Вид-во "Новий Світ 2000", 2007. – 544 с.
5. Луців Б.Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України / Б.Л. Луців, Т.Б. Стечишин // Фінанси України. – 2009.– №91. –С. 67-77.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. / Т. В. Майорова. - - К.: ЦНЛ, 2004. – 376с
7. Morrison A. D., Wilhelm W.J. Investment Banking: Institution, Politics and Law/ A. D. Morrison, W.J. Wilhelm. – Oxford, 2007. – 341с.
8. Про інвестиційну діяльність: закон України від 19.01.2012 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/print1330151880506808>
9. Звіт про рух грошових коштів: положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 від 10.01.2012 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99/print1330151880506808>
10. Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: інструкція Національного банку України від 18.01.2008 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0032-08/print1330151880506808>
11. Поручник А. М., Татаренко Н.О. Теорії інвестицій: навч. посіб. / Н.О. Татаренко, А. М. Поручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 159 с.
12. Бережна І.Ю. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку / І.Ю.Бережна //Науковий вісник ЧДЕУ. – Черкаси – 2011. - № 1(9). - С. 86-92.
13. Качмар С.І. Теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційного банкінгу / С.І. Качмар // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2010. - №3(9). – С.149-152.

330.322:338.43(477)

Соловей Т.В., аспірант,

Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНАЛЬНИХ АПК

Аналіз процесу розвитку аграрних форм господарювання в регіонах України свідчить про нерівномірність розподілу та залучення інвестицій. Така форма господарювання, як агрохолдинги мають більший інвестиційний потенціал. При цьому реалізується їхнє монопольне становище та відповідні для них переваги. Але для агрохолдингів закономірно належать переваги в запровадженні інноваційного обладнання, технологій, випуску інноваційної продукції та новітніх, ефективних форм управління. Для монопольних форм господарювання характерні такі організаційно-економічні ознаки, як довгострокове прогнозування та короткострокове планування.

Інвестиційний рівень та його ефективність на підприємствах ринкового типу, а саме фермерських господарств, приватних та орендних підприємств, господарських товариств та особистих селянських господарств знаходяться на більш низькому рівні, ніж у великих форм господарювання. Така нерівномірність залучення інвестиційного капіталу породжує розбалансованість інвестиційного процесу як системи в межах регіонального АПК та стримує його економічний розвиток.

Науково-методологічні, методичні і практичні засади інвестиційної діяльності ринкових форм господарювання в аграрному секторі на загальнодержавному та регіональному рівнях, фінансування інвестиційних проектів прямо та побічно розглянуто у наукових працях Алексеичука В., Беседіна В., Вісящева В. Дем'яненко М., Дрозини Л., Кваши С., Ковальова В., Краснова Ю., Крисальниого О., Маліка М., Мельника Л. Мармуль Л., Месель-Веселяка В., Саблука П., Федорова М., Шкільова О. та інших науковців.

В сучасних умовах поглиблення ринкових відносин на загальнодержавному рівні в Україні та в аграрному секторі на регіональному рівні, зокрема, правомірною є постановка питання про доцільність розвитку та поглиблення науково-методологічного та теоретичного надбання у сфері інвестиційної діяльності з точки зору пошуку нових ефективних джерел залучення інвестиційних коштів та впровадження інвестицій на основі обґрунтування ефективних форм господарювання в межах регіональних територіально-виробничих комплексів зокрема регіональних АПК.

Метою статті є аналіз інвестиційної діяльності аграрних форм господарювання на загальнодержавному рівні та в системі регіональних АПК.

Вирішення проблем в системі забезпечення продовольчої безпеки держави, рівноважного зростання фінансово-економічних показників аграрного сектора, прибутковості аграрних підприємств прямо та побічно пов'язані з інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання регіональних АПК. Активізація інвестиційної діяльності в АПК передбачає використання внутрішнього потенціалу регіональних економічних систем, що володіють рушійними силами і чинниками саморозвитку і самовдосконалення.

Одним із основних стратегічних напрямів активізації інвестиційної діяльності є створення привабливого інвестиційного клімату на загальнодержавному та регіональному рівнях в Україні.

За оцінкою Міністра аграрної політики України М. Присяжнюка загальний обсяг інвестицій, в якому має потребу АПК становить приблизно 20 млрд. дол. За його ж словами інвестиції в АПК в 2011 р. збільшилися в 7 разів – до 170 млн. дол. При цьому виробництво валової сільгосппродукції в 2011 р. зросло до 118,1 млрд. грн. [1, 2].

Розвиток АПК Полтавської області взагалі та інвестиційної діяльності, зокрема, визначено наступними заходами:

- формування державного замовлення на сільськогосподарську техніку на 2012 рік та до 2015 року;
- підписання ф'ючерсних контрактів між сільськогосподарськими виробниками та вітчизняними виробниками відповідної техніки на 2012 рік;
- забезпечити нормативно-правове обґрунтування по здешевленню кредитів для сільгоспвиробників на придбання вітчизняної техніки та визначити відповідний механізм кредитної підтримки;
- розробка програми стимулювання експорту сільськогосподарської техніки;
- розробка заходів з регулювання імпорту сільськогосподарської техніки в рамках механізмів СОТ. Україна має всі можливості ввести певні обмеження для ввезення техніки, аналоги якої виробляється в Україні;
- звільнити від ПДВ та ввізного мита імпорт технологій та обладнання для реконструкції і модернізації вітчизняних підприємств сільгоспмашинобудування;
- розвиток аграрних підприємств через залучення інвестицій в модернізацію та нарощування виробництва;
- створення мережі сервісних центрів післяпродажного обслуговування сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва.

На рівні керівництва Полтавської області розробляється регіональна Програма розвитку внутрішнього виробництва, в якій передбачаються заходи, спрямовані на нарощування обсягів виробництва промислової імпортозамінної продукції для агропромислового комплексу.

Для забезпечення розширеного відтворення АПК України щороку потребує 7 млрд. доларів інвестицій. Особливістю інвестиційного процесу в аграрному секторі України у цілому та її регіонах,

зокрема, після початку фінансової кризи 2008 р. став той факт, що зацікавленість вітчизняних та закордонних інвесторів до сільського господарства проявляється через крупні капіталомісткі проекти на рівні декількох сотень мільйонів доларів кожен. Проявилася обмеженість в інвестиціях 1-5 млн. доларів. З іншого боку обмеженим є перелік підприємств в аграрному секторі з потужністю залучення інвестицій на рівні 100 млн. доларів за один раз [3, 4].

На проведеному круглому столі «Стратегія інвестицій в аграрний сектор України» було зазначено, що з 1991 р. прямі іноземні інвестиції в аграрний сектор економіки України досягли 2,5 млрд. дол. Це становить всього 7% від їх загального обсягу в економіку. При цьому, інвестиції почали надходити, в основному, лише за останні 5-7 років. За даними УАК прямі іноземні інвестиції в сільське господарство України в 2005 р. склали 86 млн. дол., в 2006 р. - 95 млн. дол., в 2007 р. – 153 млн. дол., в 2008 р. – 246 млн. дол., в 2009 р. – відтік інвестицій склав 10 млн. дол., в 2010 р. надійшло 46 млн. дол., а в 2011 р. – відтік склав 25 млн. дол.

За обсягами прямих іноземних інвестицій в АПК тримають першість Київська (698 млн. дол. США), Запорізька (233,3 млн. дол. США), Харківська (174,4 млн. дол. США), Одеська (142,7 млн. дол. США), Миколаївська (113,8 млн. дол. США) та Донецька (102,1 млн. дол. США) області та м. Київ (202 млн. дол. США).

Станом на 1 квітня 2010 року в агропромисловий комплекс України було залучено 2357,2 млн. гривень інвестицій в основний капітал (9,8% від загального обсягу інвестицій в економіку – 24040,5 млн. гривень).

За обсягами зростання освоєних інвестицій підприємствами регіональних АПК, порівняно з відповідним періодом 2009 року лідирують Чернівецька, Івано-Франківська, Житомирська, Донецька, Дніпропетровська, Вінницька, Полтавська, Рівненська, Запорізька, Чернівецька області та м. Київ.

Принципово новою формою господарювання, як однієї із базової форми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в регіональних АПК стало фермерське господарство. Залишаються, як природні для аграрного сектору, колективні форми організації праці, що в умовах ринкових відносин потребує розробки ефективного механізму залучення ними інвестиційних коштів.

Серед джерел фінансового забезпечення інвестицій фермерських господарств найбільшу частку займають власні кошти: амортизаційні відрахування, страхові суми на відшкодування збитків, а також частина чистого прибутку, яку фермери використовують на збільшення оборотних активів, капітальне будівництво і придбання технічних засобів. Проте власні джерела фермерських господарств недостатні для забезпечення їх розвитку, а тому необхідні зовнішні джерела інвестування. Основними джерелами позичених фермерами фінансових ресурсів у сучасних умовах є кредити комерційних банків, Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, лізингових компаній, у т.ч. НАК «Укragenrolізинг».

За роки ринкових перетворень фермерські господарства Полтавщини стали невід'ємною частиною аграрного сектора економіки України. Зараз у системі регіонального АПК Полтавської області функціонує 1679 фермерських господарств, що має тенденцію до збільшення. Площа фермерських господарств динамічно зростала і на початок 2012 року перевищила 200 тис. га. Середній розмір одного фермерського господарства становить 123 га. Майже 70% земель фермерських господарств відносяться до орендованих земель.

На початку реформи 356 селянських господарств передали свої паї в оренду фермерам на площі 1,4 тис. га. На даний момент фермерським господарствам у полтавській області в оренду передано більше 33 тис. паїв.

У 2011 році в регіоні реалізовано інвестиційних заходів на придбання 1244 одиниці сільськогосподарської техніки на суму 439,0 млн. грн., що на 96,1 млн. грн. більше, ніж у 2010 році, зокрема 329 тракторів, 111 зернозбиральних комбайнів, 248 одиниць ґрунтообробної і посівної техніки. Із загальної суми інвестицій, спрямованих для придбання сільськогосподарських машин і обладнання, на іноземну техніку припадає 80 %.

За програмами державної підтримки, а саме кредити, лізинг, часткова компенсація з бюджету за 2011 рік підприємствами АПК Полтавської області було придбано 47 одиниць техніки вітчизняного виробництва. Це є низьким показником, що не залежить від регіонального АПК.

Аналіз державної підтримки фермерських господарств в регіональних АПК України свідчить про їх від'ємну динаміку. Так, у 2010 р., державна підтримка фермерських господарств зменшилася, у порівнянні з 2008 р., майже у 3 рази.

Згідно статистичних даних державна підтримка фермерським господарствам за рахунок бюджетних коштів, у сукупності, у 2008 р. була виділена на рівні 153301,7 млн. грн., у 2009р. – 98082,9 млн. грн., а у 2010р. – 55000 млн. грн. Окремо, у 2009 р. фермерські господарства за

програмою «Фінансова підтримка фермерських господарств» були профінансовані на рівні 19,1 млн. грн., що менше, ніж у 2008 р. У 2010 р. за даною програмою підтримка фермерських господарств була припинена. За програмою «Надання кредитів фермерським господарствам» теж відбулося скорочення фінансування. Так, у 2010 р., за даною програмою державна підтримка фермерським господарствам, у порівнянні з 2008 р., була зменшена у 6 разів. [5].

З точки зору ефективності інвестицій в регіональних АПК правомірно припустити, що дана ознака корелюється із рівнем загальної ефективності функціонування аграрного підприємства

Доцільно врахувати, що найбільша ефективність забезпечується сільськогосподарськими підприємствами до 250 га, які розвивають тваринництво, а також багатогалузевими сільськогосподарськими підприємствами із землекористуванням 1500-2000 га.

При середньому розмірі 1500-2000 га на 100 га сільськогосподарських угідь такі підприємства одержали у 2009 р. 69.1, а у 2010 р. – 109.2 тис. грн. прибутку, при рівні рентабельності, відповідно – 26,8% і 38,2%. З точки зору визначення факторів, що впливають на ефективність аграрних підприємств закономірним є висновок Месель-Веселяка В. За його словами висновок про переваги тієї чи іншої форми господарювання робити передчасно, оскільки нетривалим є період їх діяльності, а також не враховано фактор господаря-керівника, від якого значною мірою залежить успіх справи [6].

Низький рівень інвестиційної діяльності пов'язаний з інвестиційною кризою у державі взагалі. Інвестиційна криза в АПК останніх років за економічним змістом – прямий результат системно-фінансової кризи аграрно-промислової сфери. До чинників, що призвели до погіршення інвестиційного клімату в АПК правомірно відносять наступні:

1) відсутність ефективної державної підтримки регіональних АПК на рівні малих та середніх підприємств;

2) висока питома вага імпортової аграрної продукції;

3) недостатній рівень державної підтримки виробників продовольства;

4) дороговизна кредитних ресурсів;

5) незавершеність земельної реформи.

Прискорити розробку і впровадження нових механізмів господарювання, які б забезпечували сталий розвиток сільськогосподарського виробництва, можливо шляхом розвитку нових його організаційно-правових форм. Як підкреслюють Андрійчук В., Дем'яненко С., Лапа В., Поливодський А., Федорченко М., Хорунжий М., Янов А., Попіль С., Ісакова Д., Кучер А. та інші, це – формування агрохолдингів. Їхній інвестиційний потенціал залежить від активів та чинної нормативно-правової бази.

По-перше, з точки зору активів, а саме кількості землі в обробітку найбільшими агрохолдингами є такі, що використовують від 100 тис. до 300 тис. га орних земель. Тільки у 2010 р. більше десяти агрохолдингів орендували 150 тис. га ріллі та більше. Абсолютним лідером у 2010 р. було ТОВ «Українські аграрні інвестиції», які контролювали 330 тис. га ріллі. ВАТ ММК ім. Ілліча, яке орендувало 225 тис. га ріллі; по 200 тис. га – NCH Capital і ДП Нафком-Агро; по 180 тис. га – ВАТ «Миронівський хлібопродукт», Агрохолдинг «Астарта-Київ»; більше 150 тис. га – ЗАТ «Райз-Максимко» та «Мрія Агрохолдинг». Протягом останніх трьох років цей процес активізувався, і нині в Україні налічується понад 50 агрохолдингів. Переважна більшість їх працює в Полтавській, Черкаській та Київській областях, і всі вони займаються зерновиробництвом. Нові агробізнесові утворення контролюють майже 15% загальної площі ріллі країни [7].

По-друге, інвестиційний потенціал агрохолдингів має більшу потужність, у порівнянні з іншими ринковими агроструктурами з точки зору законодавчого поля. Воно забезпечує агрохолдингам податкове навантаження приблизно втричі нижче за інші агропідприємства. Це стосується пільг зі сплати податку на додану вартість та податку з прибутку та інших обов'язкових платежів. За чинним законодавством підприємства, в структурі реалізації яких сільськогосподарська продукція та продукти її переробки становлять не менше 75%, мають податкові пільги, є характерним для агрохолдингів.

Більш високий інвестиційний потенціал агрохолдингів визначається тим, що вони активно залучають капітал через випуск і розміщення акцій на фондових біржах за кордоном, чого не можуть собі дозволити інші форми агробізнесу.

Так, станом на січень 2012 р. на Лондонській фондовій біржі були розміщені цінні папери п'яти агрохолдингів, на Варшавській фондовій біржі – вісім і на Франкфуртській фондовій біржі – чотири крупні агрокомпанії України.

В Україні необхідно прийняти комплексну програму залучення інвестицій, що передбачатиме: впровадження та розроблення механізмів залучення іноземних інвестицій; підвищення рівня гарантій

і прав інвесторів; налагодження автоматизованої інформаційної системи для забезпечення оперативного пошуку партнерів у сфері іноземного інвестування, належного режиму консультаційного обслуговування з питань права, фінансування та страхування; створення державного реєстру іноземних інвесторів і банку даних про об'єкти іноземного інвестування.

В Україні скорочується кількість дрібних сільськогосподарських підприємств за рахунок потужних аграрно-промислових формувань. Разом із підвищенням їхнього інвестиційного потенціалу виникає потреба в забезпеченні конкурентного середовища в системі підприємств регіональних АПК.

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrarticles.pp.ua/biznes-i-finansy/18415-analiticheskij-centr-ukragrokonsalt-agrarnyj-sektor-yekonomiki-html>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2012/03/07/271994>
3. Євчук Л.А. Окремі аспекти управління інвестиційними ресурсами підприємств аграрного сектора / Л.А. Євчук // Агросвіт. – 2011. – №15. – С. 2-4.
4. Мазур Є. Земля в ілюмінаторах / Є. Мазур // Агробізнес сьогодні. – 2008. – №18. – С. 24-27.
5. Підсумки роботи Укрдержфонду із питання фінансової підтримки фермерським господарствам станом на 01.01.2011р. // Фермер України. – 2011. – №1-2. – С. 14.
6. Месель-Веселяк В.Я. Форми господарювання в сільському господарстві України / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2012. – №1. – С.13.
7. Кучер А. Специфіка конкуренції в контексті розвитку агрохолдингів / А. Кучер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confirapv.at/ua/publ/konr24_25_cherven

Рецензент докт. екон. наук, професор В.П. Дубіщев

330.54

*Янишевська Г.Я., студент, Національний університет
Державної податкової служби України Кримська філія*

СУТНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ

Управління конфліктами означає не тільки визначення можливих зон їх виникнення в організації, але й запобігання конфліктній ситуації, вплив управлінськими засобами на процеси спільної діяльності людей таким чином, щоб об'єктивно наявні суперечності не переростали в усвідомлене протистояння. Основна мета управління конфліктами полягає в тому, щоб запобігати деструктивним конфліктам і сприяти адекватному розв'язанню конструктивних.

Управління конфліктами як складний процес включає конкретні види діяльності: профілактика й запобігання виникненню конфлікту; діагностика та регулювання конфлікту на основі коригування поведінки його учасників; прогнозування розвитку конфліктів і оцінка їхньої функціональної спрямованості; розв'язання конфлікту.

Прогнозування конфлікту — найважливіший вид діяльності суб'єкта управління, який спрямовано на виявлення причин конфлікту в потенційному розвитку.

Основними джерелами прогнозування конфліктів вважаються результати вивчення об'єктивних і суб'єктивних умов та факторів взаємодії між людьми з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей (рівень соціальної напруженості; соціально-психологічний клімат; лідерство й мікрогрупи, а також інші соціально-психологічні явища).

Запобігання виникненню конфлікту передбачає діяльність, спрямовану на недопущення виникнення конфлікту. Запобігання виникненню конфліктів ґрунтується на результатах їх прогнозування.

Основними шляхами запобігання виникненню конфліктів в організаціях можуть бути:

- постійна турбота про задоволення потреб співробітників;
- підбір і розміщення співробітників з урахуванням їхніх індивідуально-психологічних особливостей;
- дотримання принципу соціальної справедливості в будь-яких рішеннях, що торкаються інтересів колективу й особистості;
- виховання співробітників, формування в них психолого-педагогічної культури спілкування тощо.

Подібну форму запобігання виникненню конфліктів називають превентивною.